

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВІДОБРАЖЕННЯ ГУДВІЛУ В ОБЛІКУ

*студенти Турчина Ю.І., Славко О.Г.
(наук. керівник ст. викл. Лисиця В.І.)*

Характерною рисою сучасної економіки є зростання ролі інтелектуального капіталу. В результаті спостерігається тенденція збільшення розриву між ринковою і балансовою вартістю капіталу підприємств, що призводить до появи особливої економічної та бухгалтерської категорії – гудвілу.

Досліджувана категорія ввійшла в облік в 1891 р., коли англійський бухгалтер Ф.Мор вперше запропонував оцінювати гудвіл виходячи з розміру генерованих ним додаткових доходів. А разом з нею виникли проблеми, що залишаються актуальними і сьогодні – оцінка гудвілу та відображення його в обліку та звітності, визнання гудвілу активом, його амортизація.

Питанням сутності, визнання, оцінки, відображення в обліку гудвілу присвячено праці Г.Уманців, С.Голова, М. Могилової, В.Ковальова, Я.Соколова, М.Пятова, І.Павлюка та ін. У своїх дослідженнях вчені розкрили сутність гудвілу, відобразили основні підходи до відображення його в обліку на основі історичного досвіду, вітчизняної і зарубіжної практики. Проте зазначені вище облікові проблеми залишаються не вирішеними до кінця.

В економічній літературі гудвіл трактують як сукупність нематеріальних чинників, наявність яких забезпечує конкурентні переваги для підприємств і дає можливість отримувати додатковий дохід. До основних складових гудвілу належать технології, ноу-хау, фірмові найменування, компетенція та знання персоналу, бази даних, ділова репутація, зв'язки зі споживачами, тобто інтелектуальний капітал. В обліково-аналітичній системі гудвіл визначається як перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів та зобов'язань на дату придбання.

В сучасній міжнародній та вітчизняній обліковій практиці відображається лише придбаний гудвіл, який набуває ознак активу з можливістю його достовірної оцінки лише в разі придбання підприємства як цілісного майнового комплексу. Відповідно до діючого законодавства, можливе також відображення гудвілу при

консолідації звітності та приватизації підприємств державної та комунальної форм власності. Внутрішньо створений гудвіл активом не визнається і в обліку не відображається. Проте позитивний внутрішній гудвіл опосередковано впливає на показники фінансового стану, а відповідно — на рішення інвесторів і кредиторів підприємства.

Аналіз світової практики свідчить про такі можливі підходи до відображення гудвілу, як активу, в системі бухгалтерського обліку:

1. капіталізація гудвілу і відображення його в балансі як нематеріального активу довгострокового використання;

2. фіксування гудвілу в обліку з наступним списанням за рахунок різних джерел.

Перший підхід передбачає капіталізацію гудвілу з амортизацією або без амортизації. Згідно з чинним законодавством в сучасній обліковій практиці найбільшого поширення набув перший варіант, тобто капіталізація гудвілу з подальшою амортизацією.

Згідно з другим варіантом першого підходу гудвіл обліковується як постійний актив, що не амортизується. При цьому можливе періодичне тестування гудвілу на предмет знецінення.

Згідно з другим підходом, гудвіл не визнається активом, а витрати на його придбання списуються за рахунок певних джерел, зокрема:

– в міжнародній практиці використовується варіант одноразового списання гудвілу за рахунок зменшення капіталу власників. На сьогодні в Україні він дієвий щодо гудвілу при приватизації (корпоратизації).

– в окремих випадках можливе одноразове списання гудвілу в складі витрат звітного періоду чи інших складових власного капіталу. В Україні цей варіант використовується в разі виявлення невідповідності сплаченої за гудвіл суми вигодам, на які розраховувало підприємство. Проте в чинному законодавстві не регламентовано порядок такого списання.

Таким чином можна стверджувати, що у вітчизняній та міжнародній практиці існує достатньо широка варіативність обліку гудвілу. Проте до сих пір відсутній національний стандарт, який би визначав особливості оцінки вартості гудвілу та розкривав методологічні засади проведення такої оцінки в обліково-аналітичній системі підприємства. Тому розв'язання проблем відображення гудвілу в обліку доцільно здійснювати на законодавчому рівні.